Miljø- og Fødevareministeriet

Institution: NaturErhvervstyrelsen, Naturstyrelsen og Miljøstyrelsen
Enhed/initialer: Jura/doni - Miljø & Biodiversitet/kihobo, mbri, sbhj Direkte Betalinger/jane - Naturplanlægning og skov/mahje - Vandplaner og havmiljø/melje

Sagsnr.: 15-0121-000024
Dato: 22. oktober 2015

Til Folketingets Udvalg for Miljø og Fødevarer

Notat om høringssvar vedr.

Forslag til lov om ophævelse af lov om randzoner

Baggrund

Lovforslaget om ophævelse af lov om randzoner er den del af den i regeringsgrundlaget "Sammen for fremtiden" bebudede fødevare- og landbrugspakke.

Et udkast til lovforslag har været sendt i offentlig høring i perioden den 18. september 2015 til den 16. oktober 2015 hos en bred kreds af myndigheder og organisationer, jf. den vedlagte høringsliste. Der er i forbindelse med høringen modtaget bemærkninger til udkastet fra følgende interessenter:

Realkreditforeningen, Finansrådet og Realkreditrådet, Friluftsrådet, KU SCIENCE, Danmarks Biavlerforening, Naturbeskyttelse.dk Landbrug & Fødevarer, Det økologiske Råd, Danmarks Jægerforbund, Bæredygtigt Landbrug, Danmarks Sportsfiskerforbund, Dansk Ornitologisk Forening og Danmarks Naturfredningsforening.

Realkreditforeningen, Finansrådet og Realkreditrådet støtter ophævelsen af loven, da foreningerne tidligere har været meget kritiske over for ordningen, der har betydet en forringelse af landmændenes økonomi. Landbrug & Fødevarer ser med stor tilfredshed på ophøre af kravet om obligatoriske randzoner, som organisationen altid har været stærke modstandere af, og organisationens utilfredshed har været fokuseret på det mangelfulde grundlag, som organisationen finder loven hviler på, indgrebet i den private ejendomsret, den tilknyttede kompensationsordning samt selve administrationen af loven. Bæredygtigt Landbrug støtter ophævelsen af randzoneloven, som foreningen finder uden reel miljøeffekt, i strid med EU-retten og ulovlig ekspropriation.

Friluftsrådet konstaterer med stor beklagelse, at regeringen har valgt at gøre op med de obligatoriske randzoner, og udtrykker bekymring over konsekvenser for både vandmiljø, natur og adgangsrettigheder. Danmarks Biavlerforening konstaterer med beklagelse, at udkastet til lovforslaget fjerne de muligheder, som randzoneloven åbnede for i forhold til at fremme flora- og faunaforbedrende foranstaltninger i randzonerne – særligt med henblik på at fremme honningbiernes og de vilde biers fødegrundlag i det åbne land. Naturbeskyttelses.dk opfordrer til, at der hurtigst muligt fremlægges planer for de tiltag, der skal kompensere de naturforringelser og den miljøbelastning, som bl.a. ophævelsen af loven resulterer i. Det Økologiske Råd bemærker, at det er af yderste vigtighed, at lempelse af eksisterende generel regulering sker i

takt med indførelsen af den målrettede regulering. Danmarks Jægerforbund imødeser med bekymring ophævelsen af kravet om udlægning af randzoner på grund af vigtigheden af randzonernes værdi for vildtbestandene og den øvrige biodiversitet. Danmarks Sportsfiskerforbund beklager beslutningen om ophævelse af randzoneloven, da det vil betyde forringelser for det danske vandmiljø. Dansk Ornitologisk Forening finder det meget beklageligt, at der nu lægges op til en fjernelse af randzonerne. Danmarks Naturfredningsforening er lodret uenige i, at lov om randzoner skal ophæves, og opfordrer til at lov om randzoner opretholdes.

Høringssvarene har især berørt følgende punkter:

1. Det faglige grundlag for randzoner
2. Reduktion af det danske naturareal
3. Konsekvenser for vandmiljøet
4. Lovforslagets økonomiske konsekvenser
5. Forholdet til EU-retten
6. Forholdet til igangværende kontrol og straffesager
7. Offentlighedens adgang til landbrugslandskabet bortfalder
8. Kompenserende ordninger ved lovens ophævelse
9. Frivillige randzoner som alternativ til efterafgrøder og som miljøfokusområder
10. Lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække
11. Målrettet regulering

I det følgende sammenfattes de væsentligste synspunkter vedrørende de ovennævnte punkter og kommentarer hertil. Høringssvarene er kun gengivet i hovedtræk. For en nærmere uddybning henvises til de enkelte høringssvar.

Der er i forbindelse med høringen modtaget høringssvar, hvor der adresseres emner, der ikke er omhandlet i det foreliggende forslag til lov om ophævelse af lov om randzoner. Disse emner indgår ikke i fuldt omfang i behandlingen af høringssvarene.

Der er i høringssvaret fra Bæredygtigt Landbrug anført en række betragtninger, der er genstand for behandling i foreningen sagsanlæg mod staten. Miljø- og Fødevareministeriet afstår derfor fra at kommentere mere indgående på de anførte anbringender vedr. de enkelte emner. I høringssvaret har foreningen stillet en række yderligere spørgsmål, som i det væsentligste ikke vedrører det konkrete lovforslag, men er udtryk for foreningens opfattelse af behovet for regulering af landbrugets bidrag med hensyn til udvaskning af fosfor og kvælstof. De pågældende spørgsmål er heller ikke adresseret i høringsnotatet.

Foruden de ændringer, høringssvarene har givet anledning til, er der foretaget visse redaktionelle og lovtekniske ændringer i lovforslaget i forhold til høringsudgaven af 18. september 2015.

1. Det faglige grundlag for randzoner

Landbrug & Fødevarer bemærker, at organisationen finder det glædeligt, at regeringen er enig i, at randzoneloven er udtryk for en omkostningsfuld reguleringsmodel, hvis effekt er tvivlsom. Det anføres, at organisationen finder, at der både skal godtgøres, hvor der er behov for en indsats og hvilken indsats, der er nødvendig for at opnå den ønskede tilstand i vandmiljøet. Der henvises i den forbindelse til lovforslagets bemærkninger, hvoraf det fremgår, at der i forbindelse med vandplanerne for 2015-2021 vil blive taget stilling til evt. kompenserende foran-

staltninger for fosfor- og kvælstofeffekterne med henblik på sikring af, at Danmark lever op til EU-direktivforpligtelserne, herunder særligt vandrammedirektivet. Organisationen anfører, at det findes bydende nødvendigt, at der i dette arbejde ses på alle presfaktorer og ikke alene fokuseres ensidigt på kvælstof, idet andre forhold er medbestemmende for at opnå god økologisk tilstand.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at forskerne har oplyst, at randzoner har en maksimal reduktionseffekt på op til 1.100 tons kvælstof, men på et meget usikkert datagrundlag. Derfor har Miljø- og Fødevareministeriet anmodet forskningsinstitutionerne om også at estimere den nedre grænse for effekten. Det vil indgå i det faglige grundlag for den danske vandindsats, der for øjeblikket er under opdatering. Variationen i effekten viser, at randzoner er et virkemiddel, hvis effekt afhænger af de konkrete lokale forhold, hvorfor et generelt krav om randzoner ikke er ligeså effektivt som en mere målrettet regulering. Ministeriet noterer sig organisationens bemærkninger.

Bæredygtigt Landbrug anfører, at foreningen er uenige i lovforslagets udlægning af, at landbrugets bidrag med kvælstof og fosfor udgør et problem i forhold til opnåelse af god tilstand i vandmiljøet. Foreningen anfører, at lovforslaget synes unødigt at binde ministeren ud i fremtiden på den grundløse tese, at kvælstof og landbrugets udledning af kvælstof har afgørende betydning for det danske vandmiljø skal opnå god tilstand. Det anføres, at det efter foreningens opfattelse er på tide at gøre op med disse misforståelser og derfor bør bemærkningerne laves markant om i denne henseende. Foreningen henviser i øvrigt til et notat udarbejdet af foreningen som er vedlagt høringssvaret som bilag.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at det faglige grundlag for den danske vandindsats for øjeblikket er under opdatering, men ministeriet noterer sig organisationens bemærkninger. Bemærkningerne har ikke har ført til ændringer i lovforslaget.

2. Reduktion af det danske naturareal

Naturbeskyttelse.dk bemærker, at det er rettidig omhu at have en ny natur- og miljøbeskyttelse på plads, inden man fjerne den gamle. Foreningen opfordrer til, at der hurtigst muligt fremlægges planer for de tiltag, der skal kompensere for de naturforringelser, som bl.a. skrotning af randzoner resulter i. Foreningen bemærker, at den oprindelige randzonelov havde også havde andre mål end et renere vandmiljø. Foreningen anfører, at naturtilstanden ikke er blevet bedre siden 2011, og at behovet for beskyttelsen og udtagning af natur efter foreningens opfattelse ikke er blevet mindre. Det anføres, at randzonerne også skulle give mere plads til truede naturtyper og arter. Foreningen påpeger, at en af disse naturtyper er overdrevene, også kaldet græsland. Foreningen anfører, at naturtypen er en af de mest artsrige af de lysåbne, men også den, som efter foreningens opfattelse af trængt mest tilbage. Foreningen bemærker, at optimistisk sat er 0,6 pct. af Danmarks areal overdrev, og det er foreningens vurdering, at stor set det hele er i ugunstig bevaringsstatus. Foreningen minder i den forbindelse om målsætningen om at standse tilbagegangen af biodiversitet inden 2020, som efter foreningens opfattelse ikke kan realiseres uden mere plads og beskyttelse af naturen. Foreningen anfører, at randzoner efter organisationens opfattelse derfor bør få en bredere funktion, som ud over at begrænse tabet af næringsstoffer til vandmiljøet, også bliver et generelt værktøj til beskyttelse af § 3-natur. Det anføres, at det kunne hjælpe både vandmiljø og natur, da mange naturtyper lider under høj tilførsel af næringsstoffer og manglende afgræsning, hvilket får dem til at gro til almindelige og dominerende arter. Det er foreningens opfattelse, at naturpleje alene ikke er nok, hvis kilden til forureningen ikke også stoppes, og derfor er randzoner et vigtigt værktøj.

Foreningen opfordrer til, at der fremsættes en plan for, hvordan de truede arter og naturtyper kompenseres, således at naturen ikke igen bliver taberen.

Friluftsrådet bemærker, at fjernelse af randzonerne vil betyde en reduktion i naturarealet i Danmark svarende til arealet på Langeland. Organisationen anmoder om oplysning om, hvordan der kompenseres for det tab af natur, der er en konsekvens af ophævelsen af randzoneloven samt fremlægge visioner for regeringens fremtidige natur- og miljøindsats. Det Økologiske Råd bemærker, at der er betydelige konsekvenser ved ophævelsen af loven i relation til natur, og at randzonearealet allerede blev halveret i forbindelse med Vækstplan for Fødevarer i 2014 – vel at mærke uden at den reducerede effekt blev kompenseret ved alternative tiltag.

Danmarks Jægerforbund bemærker, at der må sikres en indsats for biodiversiteten i agerlandet, som modsvarer den mærkbare natureffekt, som randzonerne har haft ved at fungere som levesteder og spredningskorridorer for den meget trængte landbrugsnatur.

Danmarks Sportsfiskerforbund bemærker, at konsekvensen af ophævelsen af loven er, at man ikke får de større sammenhængende naturområder og spredningskorridorer, som efter foreningens opfattelse var stillet i udsigt. Foreningen finder, at muligheden for at landmændene kan bibeholde randzoner på frivilligt grundlag er helt utilstrækkeligt.

Dansk Ornitologisk Forening bemærker, at randzonerne er særdeles væsentlige levesteder og spredningskorridorer for biodiversiteten (dyre- og plantelivet), der blev hårdt ramt, da regeringen og Folketinget tillod opdyrkning af knap 122.000 hektar brakarealer i 2008. Det anføres, at regeringen dengang lovede, at naturen ville blive kompenseret, og det skete siden delvis ved etablering af randzonerne på foranledning af den daværende VK-regering, men først effektueret af den efterfølgende regering. Foreningen fraråder på det kraftigste, at ophæve randzoneloven.

Danmarks Naturfredningsforening finder det uacceptabelt at ophæve loven og dermed tillade, at de berørte landmænd for lov at pløje randzonerne op, før der er fundet og implementeret en liste tilstrækkelige virkemidler til at kompensere for den negative naturpåvirkning. Foreningen opfordrer derfor til at udsætte eller helt opgive ophævelsen af loven, indtil en sådan liste foreligger.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at det er hensigten, at de arealer, der tidligere har været omfattet af randzoneloven efter lovens ophævelse vil kunne anvendes bl.a. som alternativer til efterafgrøder, og dermed i et vist omfang opretholdes på frivilligt grundlag.

Herudover er det hensigten, at regeringen til næste år fremlægger en naturpakke.

Naturbeskyttelses.dk har følgende forslag til sikring af truede naturtyper og arter og sikring af naturlig dynamik:

> **Forslag 1** er: at sikre truede naturtyper og arter:
>
> Hvis regeringen fastholder at fjerne randzonerne, kan det naturmæssigt erstattes ved at udtage landbrugsjord op til beskyttet natur, eksempelvis de artsrige, men truede overdrev. En model kunne være, at landmanden kan benytte gødningskvoten fra det udtagne areal på resten af marken, mod at udtage jord op til overdrevene og andre sårbare naturarealer. En noget for noget-model, som vil gavne både natur og landmand, da gødningskvoten kan hæves på noget af marken samtidig med, at belastningen af naturen reduceres, og arterne får mere plads.
>
> **Forslag 2** er: at sikre naturlig dynamik:
>
> Forslag 1 kan suppleres med ordninger, som støtter naturpleje af det eksisterende naturareal og det udtagne areal, hvilket vil øge mulighederne for at stoppe artstil-

bagegangen væsentligt. Naturlig dynamik er afgørende for en naturlig og artsrig fauna og flora, og der bør fokuseres på ordninger og regelændringer, som tilskynder til helårsgræsning.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at ministeriet noterer sig foreningens forslag. Med hensyn til foreningens forslag 2 skal det bemærkes, at der allerede findes en række tilskudsordninger målrettet naturmæssigt værdifulde arealer, særligt Natura 2000-områder.

Landbrug & Fødevarer bemærker, at det under bemærkningerne til lovforslaget anførte om, at op til 25.000 ha natur ikke vil blive etableret ved ophævelse af randzoneloven, og at den forudsatte effekt af randzonerne som grønne korridorer vil blive mindsket som konsekvens ikke er korrekt, idet det af bemærkningerne ligeledes fremgår, at ca. 7.000 ha af randzonearealet forsat vil være beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, og randzonerne fortsat kan anvendes som frivilligt virkemiddel. Det anføres, at det er organisationens klare vurdering, at de steder, hvor der fremadrettet vil være et ophør med udlæg af randzoner, er steder, hvor dyrkningsforholdene er gunstlige, og hvor potentialet for udlæg af særlige værdifulde naturarealer er ringe, idet arealerne her typisk er drænet og har været dyrket før randzoneloven.

Miljø- og Fødevareministeriet skal hertil bemærke, at afsnittet afspejler, at reduktionen af naturarealet i Danmark ved ophævelsen af randzoneloven er op til 25.000 ha. Bemærkningerne har ikke ført til ændringer i lovforslaget.

Ministeriet noterer sig organisationens øvrige bemærkninger til emnet.

3. Konsekvenser for vandmiljøet

Friluftsrådet bemærker, at ophævelsen vil få negative konsekvenser for vandmiljøet. Foreningen anfører, at det vil klæde regeringen at have en ny regulering på plads, før man fjerner den eksisterende regulering. Organisationen bemærker, at organisationen ser frem til, at der præsenteres planer for, hvordan miljøet skal kompenseres tilfredsstillede for de miljøforringelser, der vil ske som følge af fjernelse af randzonerne og de øvrige ændringer, ministeren lægger op til.

Naturbeskyttelse.dk bemærker, at det er rettidig omhu at have en ny natur- og miljøbeskyttelse på plads, inden man fjerne den gamle. Foreningen opfordrer til, at der hurtigst muligt fremlægges planer for de tiltag, der skal kompensere for den miljøbelastning, som bl.a. skrotning af randzoner resulter i. Foreningen anfører, at brugen af kunstgødning, gylle og pesticider op til rindende eller stillestående vand efter foreningens opfattelse ikke kan undgå at give forurening, da det i praksis er umuligt at dyrke jorden uden at gylle, kunstgødning og sprøjtegift ender uden for marken. Foreningen anfører, at 10-20 meter efter foreningens opfattelse er en absolut minimumsbeskyttelse, hvis denne direkte forurening skal reduceret. Foreningen bemærker, at randzonerne var et målrettet og effektivt virkemiddel, og alternativet efter foreningens opfattelse er flere efterafgrøder og en generel reduktion af den mængde gylle landbruget må udsprede på markerne, hvilket næppe står øverst på erhvervets ønskeliste. Foreningen foreslår, at randzonerne bibeholdes og gerne udvides som obligatoriske tiltag.

Det økologiske Råd bemærker, at randzonerne pt. er den mest målrettede reguleringsform i vandplanlægningen. Foreningen anerkender, at der potentielt kan tænkes en mere målrettet regulering end randzonerne, så reguleringen i højere grad tager hensyn til forskellige lokale forhold på arealerne, men det anføres, at det faglige grundlag herfor endnu ikke er færdigudviklet. Det anføres endvidere, at alene tætheden til vandløbene betyder, at der er tale om arealer med en væsentlig lavere retention og dermed en større udledning af nærringsstoffer til vandløbene end fra arealer beliggende længere væk fra vandløbene. Foreningen henviser til, at

Natur- og Landbrugskommissionens anbefaling om en målrettet reguleringen indeholder en klar forudsætning om, at eksisterende regulering ikke afvikles før ny regulering er udviklet og klar til implementering, og foreningen finder, at det er af yderste vigtighed, at det sker i den rigtige rækkefølge. Det anføres, at med ophævelsen af randzoneloven sker afviklingen af eksisterende miljøregulering netop inden et nyt reguleringsregime er udviklet og på plads. Foreningen finder endvidere at bæredygtig udvikling aldring må underlægges økonomisk vækst, men bør være en forudsætning for denne. Foreningen bemærker, at det efter foreningens opfattelse er uden for enhver tvivl, at der er betydelige miljøskadelige konsekvenser ved ophævelsen af loven. Hertil kommer efter foreningens opfattelse, at den anden halvdel af randzonerne fra Grøn Vækst-aftalen, som blev fjernet i forbindelse med Vækstplan for Fødevarer i 2014, aldrig er blevet kompenseret, hvorfor det anføres, at de miljømæssige konsekvenser i virkeligheden er dobbelt så store som angivet i lovforslaget. Vedrørende lovforslagets bemærkninger om, at randzonelovens fosforeffekt vurderes at blive modsvaret af effekten ved den planlagte etablering af fosforvådområde og spildevandsindsatsen som følge af vandplanerne 2009-2015, bemærker foreningen, at en allerede vedtaget og implementeret parallel indsats efter foreningens opfattelse ikke kan kompensere for en forøget miljøbelastning som følge af fjernelse af randzonerne. Det anføres, at fosforvådområder og spildevandsindsatsen efter foreningens opfattelse skulle nedbringe belastninger – ikke opvejes af senere miljøforringelser. Det anføres, at resultatet nu er en manko i forhold til målsætningerne i første generation af vandplaner.

Danmarks Jægerforbund bemærker, at det ikke er foreningens opgave at forholde sig til metoder, der modvirker udvasknings af næringsstoffer fra landbruget. Det anføres, at hvis der kan findes alternativer til randzonerne, der stadig udfører opgaven, og som samtidig er mere tålelig for landbruget, så må det efter foreningens opfattelse være løsningen. Foreningen anfører dog, at det efter foreningens opfattelse må være en betingelse at alternative virkemidler til næringsstoffjernelse, der opfanger mindst lige så meget næringsstof som de randzoner, der forsvinder, bringes i spil inden ophævelse af randzoneloven.

Danmarks Sportsfiskerforbund bemærker, at ved at ophæve loven skabes der et efterslæb i indsatsen over for udledning af næringsstoffer, som randzonerne skulle medvirke til. Det anføres, at det er foreningens opfattelse, at muligheden for, at landmændene forsat vil kunne bibeholde randzoner på frivillig basis er helt utilstrækkeligt og en løsning, der ikke giver den fornødne beskyttelse af vandløbene.

Dansk Ornitologisk Forening bemærker, at randzonerne er dokumenteret effektive og betydningsfulde i forhold til tilbageholdelse af nærringsstoffer og partikler fra agerjord til vandmiljøet. Det anføres, at det er fuldstændig uafklaret, hvilke tiltag, der stilles i stedet, så Danmark kan leve op til målsætningerne om reduktion af kvælstofudledningen fra agerjord til vandmiljøet (bl.a. EU's vandrammedirektiv). Foreningen bemærker, at fjernelsen af randzonerne derfor vil være et alvorligt svigt i forhold til vandmiljøet i vandløb, søer og havområder.

Danmarks Naturfredningsforening bemærker, at randzonerne er placeret specifik og målrettet der, hvor det giver god mening i forhold til de områder, hvor randzonerne skulle have virkning: kvælstof- og fosforbelastning, pesticidafstrømning og sammenhængende natur. Det anføres endvidere, at man desuden opnår en uproportional stor reduktion af landbrugets CO_2-udledning og rekreative værdier, der er knyttet til f.eks. lystfiskeri. Det bemærkes endvidere, at lovbemærkningerne indeholder en liste med de negative miljøkonsekvenser, som en ophævelse af lov om randzoner vil medføre. Foreningen finder det uacceptabelt at ophæve loven og dermed tillade, at de berørte landmænd for lov at pløje randzonerne op, før der er fundet og implementeret en liste tilstrækkelige virkemidler til at kompensere for den negative miljøpå-

virkning. Foreningen opfordrer derfor til at udsætte eller helt opgive ophævelsen af loven, indtil en sådan liste foreligger.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at det faglige grundlag for den danske vandindsats er under opdatering. Kvælstofeffekten af ophævelsen af randzoneloven forventes at blive modsvaret af effekterne af andre initiativer i den såkaldte baseline 2021, som bl.a. udgøres af allerede vedtage initiativer og af den strukturelle udvikling. Ministeriet noterer sig foreningernes bemærkninger. De anførte bemærkninger medfører ingen ændringer i lovforslaget.

Danmarks Sportsfiskerforening bemærker, at det efter organisationens opfattelse ikke er seriøst, at en 2 meter bræmme nu kan opfylde, hvad en 10 meter beskyttelse ikke kan. Det anføres, at vandløbene i stigende omfang er belastet med rester af sprøjtemidler, der har en lang række negative konsekvenser for vandløbenes økosystemer.

Landbrug & Fødevarer bemærker vedrørende lovforslagets bemærkninger om, at de obligatoriske randzoner var forudsat at skulle reducere pesticidbelastningen i vandmiljøet, at udover det forhold, at en større del af randzonerne fortsat vil være beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 og/eller fortsætte som frivillige randzoner, finder organisationen at den reducerende effekt i forhold til pesticider er begrænset, da der under godkendelsesordningen af pesticider allerede gælder et krav om afstand til vandløb og søer på 2, 5, 10, 25 og 50 meter til vandløb, afhængigt at det konkrete middel og dets toksikologi m.v. Ophævelse af randzonekravet burde derfor efter organisations opfattelse ikke gøre nogen forskel i vandmiljøet, da beskyttelsen af vandområdet allerede følger af krav til anvendelsen. KU SCIENCE bemærker, at afsnit 5 kan udbygges med en henvisning til, at de mest kritiske pesticider allerede er udstyret med et aftandskrav, der er større end randzonebredden (for alphacypermetrin på 20-30 m), og fjernelse af randzonerne vil derfor ikke betyde noget for anvendelsen af disse.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, lovforslagets afsnit 5 om miljømæssige konsekvenser er udbygget med en beskrivelse af godkendelsesordningen for pesticider.

Bæredygtigt Landbrug anfører, at randzoneloven er uden miljøeffekt. Foreningen anfører, at det er en vildfarelse, at kvælstof fra landbruget er et af de væsentligste problemer for det danske vandmiljø. Det anføres, at der tages generelt afstand fra dette dogme, og henviser i den forbindelse til det af foreningen vedlagte notat. Foreningen anfører endvidere, at randzoneloven heller ikke har nogen positiv effekt på fosfor. Det anføres, at i forhold til fosfor, at det er helt entydigt, at den væsentligste kilde til fosfor kommer fra spildevand, herunder fra overløb med urenset spildevand. Det anføres endvidere, at fosfor på veldrænede jorder er hårdt bundet og kommer med et begrænset bidrag til vandmiljøet. Efter foreningens opfattelse er det et konkret problem, at staten giver støtte til, at gode danske marker skal omdannes til vådområder eller når danske marker pga. manglende vandløbsvedligeholdelse forsumper, da det anføres, at der i disse tilfælde sker en voldsom fosformobilisering, og fosfor fra disse marker ender i vandmiljøet.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at det faglige grundlag for den danske vandindsats for øjeblikket er under opdatering, men ministeriet noterer sig organisationens bemærkninger. Bemærkningerne har ikke har ført til ændringer i lovforslaget.

Bæredygtigt Landbrug bemærker vedr. lovforslagets bemærkninger om konsekvenser i forhold til randzonelovens klimaeffekter, at ophævelsen af randzoneloven er positiv i forhold til klimaeffekten, da danske landmænd ved at dyrke flere arealer kan binde mere kulstof i jorden. Det

anføres, at dette måske ikke lige passer ind i den måde Danmark har valgt at opgøre positive og negative effekter på, men det anføres, at dette kan være lejlighed til at ændre på den måde CO_2 opgøres på.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at ministeriets klimaopgørelser er udarbejdet af Aarhus Universitet ud fra de internationale standarder foreskrevet af FN, IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change). Danmark følger således de standarder som resten af EU og verden arbejder efter. Klimaeffekten for randzoner i forhold til almindelig dyrket jord er af Aarhus Universitet/DCA opgjort til en reduceret drivhusgasudledning på ca. 2-4 ton CO_2*-ækv. pr. ha. Denne positive klimaeffekt vil gå tabt, når randzonernes overgår til almindelig dyrkning. De anførte bemærkninger medfører ingen ændringer i lovforslaget.*

4. Lovforslagets økonomiske konsekvenser

Danmarks Biavlerforening anfører, at med ophævelsen af randzoneloven fjernes muligheden for, at gøre det danske agerland mere blomsterrigt, hvilket ville have gavnet bierne og andre insekter, som yder en vigtig økosystemydelse, nemlig bestøvning af naturens vilde planter. Herudover anføres det, at honningbierne yder en meget vigtig bestøvning af mange af landbrugets og frugtavlens afgrøder – en bestøvning, som årligt bidrager med 1-3 mia. kr. til landbrugets og frugtavlens indtjening i form af øgende udbytter og afgrøder af højere kvalitet. Foreningen stiler sig tvivlende overfor, hvor mange hektarer af de frivillige udlagte randzoner som alternativ til efterafgrøder, der vil blive tilsået med blomstrende, bivenlige planter. Det anføres endvidere, fødegrundlaget i agerlandet i perioder er meget beskedent, samtidig med, at der mangler redesteder for de vilde bier. Foreningen bemærker, at i og med at fødegrundlaget for de bestøvende insekter forringes yderligere, er der øget risiko for, at det vil føre til reduceret bestøvning og dermed lavere udbytter og kvalitetsforringelser for de høstede afgrøder. Det anføres, at dette vil betyde en reduktion i dele af råvaregrundlaget (oftest i højværdiråvarer), hvilket næppe vil bidrage positivt til vækst og beskæftigelse.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at det er muligt for landmændene inden for reglerne for den direkte arealstøtte at etablere vildt- og bivenlige tiltag. Herudover er det hensigten, at reglerne for jordbrugets anvendelse af gødning tilpasses i 2016, således at der frivilligt kan udlægges 3 pct. naturstriber i en mark, uden at dette skal fradrages i jordbrugsvirksomhedens gødningskvote. Ændringen foretages bl.a. for at favorisere honningbien, og vurderes at være mere målrettet biernes fødegrundlag end randzonerne, som ofte er domineret af konkurrencestærke græsser.

Bæredygtigt Landbrug bemærker, at det er foreningens opfattelse, at randzonearealets størrelse bygger på gisninger og gætværk på grund af fejl og fejludpegninger i kortgrundlaget Det anføres, at det forekommer svært at vurdere de økonomiske konsekvenser, når myndighederne dårligt nok kender det samlede randzoneareal. Foreningen vurderer, at de økonomiske omkostninger er langt større end 68 mio. kr. eller 50-100 mio. kr.

Det Økologiske Råd bemærker, at foreningen finder de erhvervsøkonomiske omkostninger ved randzonerne kraftigt overvurderede, idet hverken arealernes relative lave dyrkningsværdi eller randzonekompensationen er indregnet. Der henvises til lovforslagets bemærkninger om, at de erhvervsøkonomiske omkostninger ved randzonerne i 2014 er estimeret til ca. 68 mio. kr. om året, svarende til 2.720 kr. per ha, når der ikke tages højde for evt. kompensation og værdien af, at randzonerne kan anvendes til opfyldelse af kravet om miljøfokusarealer (MFO) under Grundbetalingsordningen, og henvisningen til DCA Rapport nr. 52 "Virkemiddelkatalog 2014" (AU/KU), hvor erhvervets aktuelle omkostninger til de generelle randzoner beregnes til ca. 50-

100 mio. kr. Det anføres, at disse tal er beregnet ud fra gennemsnitlige dækningsbidragstab for plante-/svine-/kvægsædskifter, og at der her ikke er taget højde for, "at der i randzonerne er relativt mere miljøgræs i og udenfor omdrift end for landbrugsarealet i oplandene" (Virkemiddelkataloget 2014). Det anføres endvidere, at der heller ikke er taget højde for, at randzonearealerne i mange tilfælde vil være forpløjninger, hvor der generelt set er et væsentligt reduceret udbytte pga. kørsel og trykskader. Endelig anføres det, at den 1-årige randzonekompensation på 1.200 kr./ha for græsarealer og 2.100 kr./ha for øvrige støtteberettigede arealer (satser 2015) ikke indregnet.

Danmarks Sportsfiskerforening efterlyser en samfundsøkonomisk konsekvensvurdering. Foreningen anfører, at den estimerede N-effekt på 1.100 ton svarer til N-effekten af den samlede vådområdeindsats i vandplan 1 frem til 2015, som kosterede det offentlige mere end 1 mia. kroner. Foreningen anfører, at foreningen har svært ved at se fornuften i at erhvervet får en samlet økonomisk gevinst på 68 mio. kr., mens det offentlige står med en udfordring, der kan koste mere end 1 mia. kr.

Danmarks Naturfredningsforening bemærker, at foreningen ønsker at henlede opmærksomheden på de meget store økonomiske værdier, der ligger i at satse på randonerne som et virkemiddel i at skabe bedre forhold for f.eks. lystfiskeriet. Det anføres, at randzonerne er med til at skave både bedre biologiske og adgangsmæssige forhold i og til vandløb og søer. Det anføres endvidere, at mere en 600.000 danskere bidrager i alt knap 3 mia. kr. til samfundsøkonomiske gennem deres interesse i lystfiskeri, og at 80 pct. af disse ønsker at brugere mere tid på deres hobby. Foreningen bemærker, at de erhvervsøkonomiske gevinster på 68 mio. kr. ved at ophæve randzoneloven blegner ved siden af det potentiale, der ligger i at satse meget mere på de rekreative værdier, som er knyttet til disse arealer.

Miljø- og Fødevareministeriet noterer sig foreningernes synspunkter, men bemærkninger medfører ikke ændringer i lovforslaget. Ministeriet bemærker yderligere, at de erhvervsøkonomiske beregninger er baseret på beregninger fra februar 2014 foretaget af Københavns Universitet, Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi. Randzonekompensationen er ikke medtaget i beregningerne, da denne fra og med 2015 er erstattet af muligheden for at anvende randzonerne som miljøfokusområder i forbindelse med den direkte støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen. Denne mulighed kan ikke umiddelbart værdisættes, ligesom værdien afhænger af bedriftstype.

5. Forholdet til EU-retten

Bæredygtigt Landbrug bemærker, at de danske vandplaner efter foreningens opfattelse er massivt fejlimplementeret. Foreningen anfører i den forbindelse, at der efter foreningens opfattelse udpeges for mange vandløb, at der ikke i tilstrækkelig grad er foretaget målinger i vandmiljøet for kemiske stoffer og at vurderingen af den økologiske tilstand mildest talt er fejlbehæftet. Det anføres, at det nok er muligt at et vandløb kun kan gå mod det bedre, men når ingen reelt kender tilstanden, så bliver tilstand såvel som målsætning det rene gætværk. Foreningen beder om en uddybet fortolkning af EU-domstolens præjudicielle afgørelse C-461/13. Det anføres endvidere, at foreningen finder det positivt, at det det anføres, at det er påvirkningen af recipienten, der er afgørende for forebyggelse af forringelse som følge af lovens ophævelse, men at der sker en ugrundet klapjagt på kvælstof, som efter foreningens opfattelse ikke er videnskabeligt dokumenteret. Foreningen finder det stærkt problematisk, at bemærkningerne efter foreningens opfattelse åbner for, at ministeren forpligtes til at tage en række initiativer i fremtiden.

Det Økologiske Råd bemærker, at staten er forpligtet til at fastsætte et indsatsprogram, som tilsikrer en forbedring af tilstanden, samtidige med at de sikres, at der ikke sker forringelser af tilstanden. Foreningen anfører, at den finder det godtgjort, at der netop sker sådanne forringelser i alle recipienter, hvorfor forringelserne skal følges af en fuldstændig og samtidig kompensation. Det anføres, at kompensationen efter foreningens opfattelse kun kan ske ved tiltag, som har fuld effekt allerede på tidspunktet, hvor den negative effekt ved fjernelse af randzonerne indtræffer. Det anføres endvidere, at det er foreningens opfattelse, at nye tiltag i en målrettet regulering, som før vil kunne få reel effekt flere år inden i en ny vandplanperiode, ikke er udtryk for kompensation. Foreningen opfordrer til, at denne problematik afprøves ved en henvendelse til EU-Kommissionen før lovens vedtagelse. Foreningen bemærker endvidere, at habitatdirektivet kræver, at myndighederne løbende arbejder henimod, at de beskyttede arter og naturtyper opnår gunstig bevaringsstatus, og som led heri træffer passende foranstaltninger for at undgå forringelser. Foreningen anfører, at det er foreningens opfattelse, at ophævelsen af randzoneloven er i strid med habitatdirektivet, idet udledning af næringsstoffer medvirker til at forhindre opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Danmarks Sportsfiskerforbud bemærker, at foreningen ikke finder beskrivelsen af overholdelsen af direktivforpligtelserne særligt overbevisende, og det er foreningens forventning, at EU-Kommissionen vil være lige så nysgerrige som foreningen selv efter af se hvilke tiltag, der skal erstatte de nu historiske beskyttelseszoner.

Naturbeskyttelse.dk bemærker, randzonerne var en del af Danmarks opfyldelse af vandrammedirektivet, og foreningen opfordrer til, at det oplyses hvordan den fremtidige miljøindsats udformes, og hvordan implementeringen vil se ud, hvis Danmark ikke skal risikere en sag for EU-domstolen.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at ministeriet noterer sig foreningernes synspunkter, men at bemærkningerne ikke har ført til ændringer i lovforslaget. Kvælstofeffekten af ophævelsen af randzoneloven forventes at blive modsvaret af effekterne af andre initiativer i den såkaldte baseline 2021, som bl.a. udgøres af allerede vedtage initiativer og af den strukturelle udvikling.. Det Økologiske Råd henviser til kvalitetselementer for alle vandområder. Miljøvurderingen i lovforslaget er foretaget for de kvalitetselementer, der vurderes relevante. Bæredygtigt Landbrug ønsker en uddybet fortolkning af dommen C-461/13. Her henvises til lovforslagets bemærkninger.

6. Forholdet til igangværende kontrol og straffesager

Bæredygtigt Landbrug anfører, det i bemærkningerne til lovforslaget bør tydeliggøres, at loven utvetydigt angiver, at alle de kontroller, der har angået randzoner, straks annulleres og dette straks meddeles landmændene. Det anføres endvidere, at det samtidig tydeligt bør fremgå, at alle tiltaler og straffesager imod danske landmænd straks skal frafaldes. Herudover anføres, at det bør angives, at hvis der er tilfælde, hvor danske landmænd har betalt en bøde i forbindelse med den efter foreningens opfattelse ulovlige og snart ophævede randzonelov, så skal denne bøde tilbagebetale til de respektive landmænd. Slutteligt anfører foreningen, at danske landmænd bør få erstatning for den tid og de ressourcer, de har brugt til bl.a. advokater, rådgivere m.v.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at ministeriet er forpligtet til at administrere den gældende lovgivning indtil det tidspunkt, Folketinget har vedtaget, at loven skal ophæves. Hertil kommer at randzoner efter de gældende regler om direkte betalinger til landbrugere kan anvendes som miljøfokusområder.

Tiltalekompetencen vedr. overtrædelse af randzonelovens regler tilkommer efter retsplejelovens § 96 anklagemyndigheden, og det vil derfor være op til anklagemyndigheden, om der skal ske frafald af allerede rejste tiltaler. Efter lovens ophævelse vil spørgsmålet om straf for overtrædelse af randzoneloven blive reguleret efter straffelovens § 3, der har følgende ordlyd:

§ 3. Er den ved en handlings påkendelse gældende straffelovgivning forskellig fra den, der gjaldt ved handlingens foretagelse, afgøres spørgsmålet om strafbarhed og straf efter den senere lov, dog at afgørelsen ikke derved må blive strengere end efter den ældre lov. Beror ophøret af lovens gyldighed på ydre, strafskylden uvedkommende forhold, bliver handlingen at bedømme efter den ældre lov.
Stk. 2. Bortfalder uden for sidstnævnte tilfælde ved lov en handlings strafbarhed, bortfalder også den for sådan handling idømte, men ikke fuldbyrdede straf. Den dømte kan forlange, at spørgsmålet om straffens bortfald ved påtalemyndighedens foranstaltning indbringes for den ret, der har påkendt sagen i første instans. Afgørelsen træffes ved kendelse.

De i høringssvaret anførte betragtninger vedr. lovens gyldighed er genstand for behandling i foreningens sagsanlæg mod staten. Miljø- og Fødevareministeriet afstår derfor fra at kommentere mere indgående på de anførte betragtninger vedr. dette punkt.

De anførte bemærkninger medfører ingen ændringer i lovforslaget.

7. Offentlighedens adgang til landbrugslandskabet bortfalder

Friluftsrådet bemærker, at organisationen som en rekreativ organisation beklager at en af de få forbedringer af befolkningens adgang til landbrugsarealet bortfalder. Foreningen giver udtryk for en forventning om, at der fremlægges klare planer for, hvordan reduktionen af befolkningens adgang til det åbne land ved en ophævelse af lov om randzoner vil blive kompenseret af andre tiltag, der sikrer befolkningen adgang til landbrugslandskabet.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at offentligheden adgang til udyrkede arealer jf. naturbeskyttelseslovens § 24 ikke ændres af randzonelovens ophævelse. Der vil fortsat være adgang til visse af de arealer, der tidligere var omfattet af randzoneloven, hvis arealerne henligger som udyrkede i den forstand, at arealerne fremstår med alsidig plantevækst, hvilket beror på en konkret vurdering , og der i øvrigt er lovlig adgang til arealerne.

I forhold til spørgsmålet om kompenserende naturtiltag henvises der til afsnit 2 ovenfor vedrørende naturpakken.

8. Kompenserende ordninger ved lovens ophævelse

Danmarks Biavlerforening opfordrer til, at der prioriteres, udevides og åbnes for tiltag, som tilgodeser de bestøvende insekters fødegrundlag igennem hele sæsonen. Foreningen anbefaler endvidere, at der iværksættes initiativer, der giver incitament til at vælge ordninger, der øger biernes fødegrundlag. Foreningen henviser til NaturErhvervstyrelsens liste over bivenlige planter, som kan tjene som inspiration i fremtidige ordninger.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at det er muligt for landmændene inden for reglerne for den direkte arealstøtte at etablere vildt- og bivenlige tiltag. Herudover er det hensigten, at reglerne for jordbrugets anvendelse af gødning tilpasses i 2016, således at der kan udlægges 3 pct. naturstriber i en mark, uden at dette skal fradrages i jordbrugsvirksomhedens gødningskvote. Ændringen foretages bl.a. for at favorisere honningbien, og vurderes at være mere målrettet biernes fødegrundlag end randzonerne, som ofte er domineret af konkurrencestærke græsser.

Det Økologiske Råd bemærker, at der i forslag til ændring af Landdistriktsprogrammet 2014-2020, som er i høring parallelt med nærværende lovforslag, er afsat midler til kompenserede

foranstaltninger. Det anføres således, at der er afsat 20 mio. kr. i 2016 til minivådområder samt 10 mio. kr. til Miljøteknologi som kompensation for randzoner i 2017. Foreningen anfører, at det er foreningens opfattelse, at der ikke er fremlagt dokumentation for effekten af disse tiltag, men at en sådan indsats umiddelbart vurderes til dels at være utilstrækkelig, dels at den fornødne effekt opnås længe efter at skaderne ved en påregnet fjernelse af randzonerne i foråret 2016 er indtruffet.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at ministeriet noterer sig foreningens synspunkter. De anførte bemærkninger medfører ingen ændringer i lovforslaget.

9. Frivillige randzoner som alternativ til efterafgrøder og som miljøfokusområder

Landbrug & Fødevarer bemærker, at organisationen finder det positivt, at landbrugere frivilligt kan anlægge randzoner, hvor dette viser sig hensigtsmæssigt og omkostningseffektivt med henblik på at opfylde de grønne krav i reglerne om direkte betalinger og snarest muligt som alternativ til efterafgrøder. Det anføres, at det i den forbindelse er nødvendigt, at det er gennemskueligt og meningsfyldt hvilke betingelser, som gælder i forhold til at få godskrevet udlæg af randzoner under de to forskellige regelsæt. Organisationen opfordrer til, at randzoner, der udlægges efter gødskningslovens regler også kan indgå som miljøfokusarealer (såkaldte MFO-randzoner), som er del af de grønne krav i reglerne om direkte betalinger til landbrugere. På den måde skabes den nødvendige logik og sammenhæng mellem miljøreglerne, som landmanden skal leve op til.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at bemærkningerne ikke retter sig mod det foreliggende lovforslag, men derimod til kravene om direkte til støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen og efterafgrødereglerne i medfør af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække.

NaturErhvervstyrelsen, der administrerer de to regelsæt, har oplyst, at reglerne allerede i dag i videst muligt omfang er ensrettet med henblik på at skabe den nødvendige gennemskuelighed for landbrugerne. Det skal dog bemærkes, at reglerne om miljøfokusområder er forordningsreguleret, og forordning 1307/2013, som ændret ved 639/2014, bilag II, indebærer, at det alene er randzonearealer, der støder op til bedriftens omdriftsareal, der kan medregnes som MFO-randzone med en vægtningsfaktor på 1,5. Vægtningsfaktoren betyder, at 1 hektar randzone svarer til 1,5 hektar miljøfokusområde.

Bæredygtigt Landbrug bemærker, at foreningen finder det fint at der er flere valgmuligheder for at opfylde MFO-kravet. Foreningen anfører dog, at det store problem er, at danske landmænd er afskåret fra at bruge de muligheder, der fremgår af landbrugsforordningerne som f.eks. enkeltstående træder, træer på række og meget mere. Det anføres endvidere, at Danmark overimplementerer MFO-kravet, og at danske landmænd presses ud i dårlige løsninger såsom brak, randzoner og MFO-afgrøder. Foreningen bemærker, at ingen af delene har nogen særlig entydig gavnlig generel miljøeffekt, men bebyrder landbruget. Foreningen opfordrer til at Danmark straks bør indføre, at danske landmænd kan bruge alle forordningen muligheder for at opfylde MFO-kravene, og at landmændene selv må fastlægge bredden på randzonen i MFO-sammenhæng.

Miljø- og Fødevareministeriet skal hertil bemærke, at bemærkningerne ikke retter sig mod det foreliggende lovforslag, men derimod til reglerne om direkte til støtte til landbrugere efter grundbetalingsordningen. Foreningens bemærkninger adresseres derfor ikke yderligere.

10. Lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække

Danmarks Biavlerforening opfordrer til, at der stilles krav om, at randzonerne kun kan være et alternativ til efterafgrøder, såfremt de etableres med mindst 3 meter bred bræmme ind mod omdriftsarealet tilsået med bivenlige planter. Foreningen bemærker endvidere, at flere bivenlige planter udmærker sig ved at reducere udvaskningen af næringsstoffer fra jorden. Det anføres, at honningurt eksempelvis er i stand til at optage en del kvælstof og overskydende forfor fra jorden. Foreningen understreger dog, at det er af afgørende vigtighed, at de bivenlige fangplanter får lov at blomstre. Det anføres, at der derved fås en reduktion i udvaskningen af næringsstoffer, samtidig med at planterne udgør en attraktiv fødekilde for bl.a. honningbier og vilde bier.

Bæredygtigt Landbrug bemærker, at der er behov for at landbruget kan få lov at gøde efter ligevægtsprincippet. Det anføres, at gødskning efter ligevægtsprincippet udgør efter foreningens opfattelse den ægte vækstmotor, der kan igangsættes fra i morgen, uden det vil skade miljøet. Det bemærkes, at reguleringen naturligvis skal baseres på målinger. Foreningens anfører, at foreningens model efter foreningens estimat kan levere en vækst på 34 procent, 34 milliarder på betalingsbalancen og dertil 35.000 nye jobs.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at de fremsatte bemærkninger ikke retter sig mod det foreliggende lovforslag, men angår reguleringen efter lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække. Foreningernes bemærkninger adresseres derfor ikke yderligere.

11. Målrettet regulering

Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at der med sigte på evt. brug af frivillige randzoner som virkemiddel i en kommende målrettet regulering inddrages viden om, hvor det ud fra et miljø- og naturmæssigt perspektiv er hensigtsmæssigt at udlægge frivillige randzoner, således at det ikke alene begrænses af en zone op til 20 meter, som alternativet braklagte arealer langs vandløb og søer i § 8 i bekendtgørelse om plantedække og om dyrkningsrelaterede tiltag udstedt i medfør af bl.a. gødskningslovens §§ 18-19. Det anføres endvidere, at det er vigtigt at inddrage de lokale hydrologiske forhold sm bl.a. er påpeget af Aarhus Universitet.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at ministeriet noterer sig organisationens bemærkninger. Forslaget vil indgå i de videre overvejelser om udformningen af den fremtidige mere målrettede regulering.

Bæredygtigt Landbrug anfører, at danske landmænd bør få mulighed for at måle sin udledning og støtte ret på målinger.

Miljø- og Fødevareministeriets skal hertil bemærke, at de fremsatte bemærkninger ikke retter sig mod det foreliggende lovforslag, og de fremsatte bemærkninger adresseres derfor ikke yderligere.